

Krótką historia przedwojennego SAC

Maciej Drabiński

23 kwietnia 2012

Podobnie jak w większości państw, tak i w Szwecji powodów rozwoju rewolucyjnego syndykalizmu oraz anarchosyndykalizmu należy upatrywać głównie w niechęci wobec reformistycznej polityki socjaldemokratów. Zresztą podobnie jak w Niemczech, tak i w Szwecji tendencje rewolucyjno-syndykalistyczne oraz anarchosyndykalistyczne przejawiać zaczęły się w dołach partyjnych, a zwłaszcza zaś wśród młodzieżówki socjalistycznej („Młodzi Socjaliści”, SUP), którzy zaczęli preferować syndykalistyczne metody walki¹. Oprócz „Młodych Socjalistów”, także działacze SAP (Szwedzkiej Socjaldemokratycznej Partii Robotniczej) przysłużyli się powstaniu SAC (Sveriges Arbetares Centralorganisation). Niemniej to właśnie organ prasowy „Młodych Socjalistów”, „Brand” popularyzował idee strajku generalnego oraz stosowania akcji bezpośrednich jako podstawowych narzędzi walki².

Zwrócenie się „Młodych Socjalistów” oraz szeregu robotników w Szwecji ku anarchosyndykalizmowi, zbiegło się w czasie z głębokimi zmianami jakie zaszły w szwedzkim społeczeństwie, w tym przede wszystkim z przyspieszeniem procesu industrializacji oraz koncentracji kapitału, co znowuż zbiegło się z nastaniem kryzysu gospodarczego, który rozpoczął się około 1908 roku.

Do tej pory największą siłą związkową w Szwecji stanowiło LO, czyli Szwedzka Konfederacja Związków Zawodowych, która w 1909 roku wezwała do strajków. W odpowiedzi SAF, czyli konfederacja pracodawców, ogłosiła blokady przedsiębiorstw. Co prawda żadna ze stron w zasadzie nie wyszła zwycięsko z tych walk, lecz jednak to świat pracy został znacznie bardziej osłabiony, aniżeli pracodawcy.

Sam strajk, taktyka oraz koncepcja strajku generalnego, która pojawiła się w Szwecji wywołały debatę wśród związkowców na temat obrania stosownej taktyki, formy organizacji oraz stosunku wobec partii politycznych. Innymi słowy, rozpoczęła się wewnątrz LO dyskusja na temat przyjęcia bądź odrzucenia pryncypiów syndykalizmu. Jak już zostało wspomniane, kluczową rolę w tym sporze odegrali członkowie SUP, którzy byli bardzo aktywni w propagowaniu koncepcji rewolucyjnego syndykalizmu oraz idei strajku generalnego, m.in. poprzez rozpowszechnianie materiałów wydawanych przez francuskie CGT.

Organizacja coraz bardziej się radykalizowała, zaś jej członkowie wzywali do strajków oraz stosowania sabotażu. Oprócz tego członkowie SUP zaangażowali się w kampanię przeciwko długoterminowym umowom o pracę, co w ich mniemaniu wiązało robotników i integrowało ich z systemem kapitalistycznym. Co prawda większość „Młodych Socjalistów” nadal pozostawała w LO, acz część najbardziej radykalnych działaczy zaczęła organizować nowe syndykaty o charakterze rewolucyjnym. Wówczas też grupa radykałów z miejscowości Skåne zdołała przekonać związkowców z Lund o potrzebie utworzenia nowego syndykatu o charakterze syndykalistyczno-rewolucyjnym, co dało początek tzw. „Komitetowi z Lund”, powstałemu właśnie w celu zakładania rewolucyjnych syndykatów³.

Porażka (a przynajmniej brak zwycięstwa) ruchu związkowego w starciu z pracodawcami oraz dyskusja wynikała z pojawienia się koncepcji syndykalistycznych w Szwecji, stano-

¹ V. Damier, dz. cyt., s. 20.

² W. Thorpe, „*The Workers Themselves*” ..., s. 47.

³ *History of anarcho-syndicalism, unit 10 (Sweden)*, s. 3 i 4, dostępne pod adresem: <http://www.selfed.org.uk/docs/units/2001/pdfs/binder.pdf>

wiły najważniejsze przyczyny powstania Centralnej Organizacji Szwedzkich Robotników (SAC). Ponadto nie bez znaczenia okazało się również wykluczenie z SAP dwóch syndykalistów.

Przez cały 1910 rok członkowie „Komitetu z Lund” pracowali bez wytchnienia nad stworzeniem fundamentów pod nową organizację, m.in. publikując i dystrybuując tysiące ulotek, broszur, etc. wśród związkowców, socjalistów i socjaldemokratów. Ostatecznie, po licznych opóźnieniach, umożliwiło to zwołanie Kongresu Narodowego i utworzenie nowej organizacji – Sveriges Arbetares Centralorganisation (SAC), czyli Szwedzkiej Centralnej Organizacji Pracy, która negowała parlamentaryzm i opowiadała się za decentralizacją wewnątrz związku⁴. Tak narodziło się SAC, które w chwili powstania liczyło jedynie 700 członków, lecz już 10 lat później 32 tysiące⁵. Co ciekawe, niemal równoległe podobna organizacja powstała w Norwegii, czyli Norweska Federacja Syndykalistyczna (Norsk Syndikalistisk Føderasjon), która w 1922 roku liczyła około 22 tysięcy członków⁶ i w Danii, które niemal od samego początku znajdowały się pod bardzo silnym wpływem SAC.

Podstawową jednostką SAC była Lokalsamorganisationer (LS), czyli lokalna federacja jednocząca pracowników z danej miejscowości, niezależnie od branży, w której byli zatrudnieni. Jednym z zadań lokalnego syndykatu było przygotowanie „Rejestru”, czyli cennika usług robotników danej branży, który szerzej opisuję nieco dalej. Równoległe istniały także Federacje Przemysłowe, które grupowały pracowników danej branży w skali kraju. Od strony ideologicznej ogłoszono w deklaracji ideowej, iż celem SAC było toczenie walki klasowej w celu obalenia systemu kapitalistycznego oraz państwa i zastąpienia ich komunizmem wolnościowym, co miało zostać osiągnięte poprzez rewolucyjny strajk generalny. Syndykalizm uznano zaś za taktykę i metodę działań, która jako jedyna byłaby zdolna zjednoczyć proletariat do zrealizowania tego celu⁷, co jak ocenił Woodcock, stanowiło przyjęcie poglądu P. Monatte zaprezentowanego podczas kongresu w Amsterdamie w 1907 roku⁸. Dopełnieniem założenia nowej organizacji stało się uruchomienie oficjalnego organu związku, tygodnika „Syndikalisten”.

Niemal natychmiast po swym powstaniu, SAC wezwało do podjęcia natychmiastowej walki rewolucyjnej poprzez stosowanie akcji bezpośredniej: strajków, sabotażu, blokad, etc. Jednak na wskutek braku funduszy, promowano raczej organizowanie krótkich strajków, w odpowiednim terminie, w celu destabilizowania miejsca pracy. Niemniej poza tradycyjnie klasyfikowanymi typami działalności bezpośredniej, SAC zasłynęło z wdrożenia zupełnie nowatorskiej metody działań, znanej pod nazwą „Rejestru”.

Metoda ta polega na ustalaniu przez robotników cennika swych usług, który także obowiązywał w tworzonych przez związek agencjach pracy, co wymuszało na pracodawcy płacenie tychże stawek. Jeżeli jednak pragnął to obejść, związek wzywał do bojkotu, co także

⁴ W. Thorpe, *“The Workers Themselves”* ..., s. 47.

⁵ Tamże, s. 48.

⁶ P. Marshall, dz. cyt., s. 483.

⁷ *History of anarcho-syndicalism, unit 10 (Sweden)*, s. 5, dostępne pod adresem: <http://www.selfed.org.uk/docs/units/2001/pdfs/binder.pdf>

⁸ G. Woodcock, *Anarchism : A History*..., s. 434.

miało zapobiegać rywalizacji pomiędzy pracownikami o to kto się taniej sprzeda. Największy sukces metoda ta odniosła w budownictwie, o czym świadczy m.in. fakt, iż robotnicy budowlani byli najlepiej opłacanymi robotnikami w całej Szwecji⁹.

Skądinąd nie tylko na gruncie krajowym SAC było niezwykle aktywne. Także odgrywało istotną rolę w międzynarodowym ruchu anarchistycznym, przyczyniając się intelektualnie m.in. do powstania IWA. We wrześniu 1914 roku na łamach pisma „Syndikalisten”, Gustav Sjöström wezwał, aby w obliczu zdrady ideałów internacjonalistycznych przez socjaldemokrację, dążyć do rozszerzenia wpływów syndykalistycznych oraz utworzyć międzynarodówkę syndykalistyczną w oparciu o postanowienia kongresu londyńskiego z 1913 roku¹⁰, co dla wielu anarchosyndykalistów stanowiło punkt wyjścia przy próbach podejmowania działań na rzecz utworzenia takowej organizacji.

Dzięki nieustannej pracy, osiągnięciu realnych sukcesów i jednoczesnym rozczarowaniem socjaldemokracją i taktyką LO, SAC w 1920 roku liczyło już 30 tysięcy członków, co stanowiło około 10% liczebności LO. W większości członkami SAC byli niewykwalifikowani robotnicy, pracownicy sektora budowlanego oraz przemysłu drzewnego. W mniejszym stopniu pracownicy przemysłu metalurgicznego, górnictwa oraz rolnictwa¹¹.

Związek swój niewielki rozmiar (względem LO) rekompensował swą bojowością oraz energicznością działań w porównaniu do 10-krotnie większego LO, prowadzącego kompromisową i negocjacyjną politykę. Przekładało się to na ogromną aktywność strajkową. Przykładowo w 1920 roku prawie połowa strajków organizowanych w Szwecji, organizowana była przez SAC¹².

SAC przetrwało Pierwszą Wojnę Światową oraz obie Rewolucje Rosyjskie (nawiasem mówiąc, rewolucję październikową SAC interpretował jako zamach stanu ze strony bolszewików, którzy zdobyli władzę polityczną, centralizując kraj wyrzekając się kontroli robotniczej) bez większych wstrząsów oraz problemów, co być może wynikało z neutralności Szwecji, przez co przez kraj nie przetoczyła ani się fala entuzjazmu patriotycznego, ani fala represji.

Przykład nieudanej – w ocenie związku – Rewolucji Rosyjskiej stanowił dla członków SAC impuls do analizy dotychczasowych rewolucji, analizowania powodów ich porażek oraz poświęcenia więcej uwagi zagadnieniu dotyczącemu recepty na skuteczną rewolucję. Doprowadziło to do skupienia się przez SAC na promowaniu bardziej konstruktywnej oraz pozytywnej strony i wizji rewolucji, zamiast skupianiu się wyłącznie na krytyce istniejącego reżimu. Ponadto SAC rewolucję zaczęło postrzegać jako permanentny proces, nie zaś jednorazowy akt, który winien następować od dołu. Stąd też tak ogromną uwagę członkowie SAC przywiązywali do przygotowań do rewolucji¹³.

⁹ *History of anarcho-syndicalism, unit 10 (Sweden)*, s. 7 i 8, dostępne pod adresem: <http://www.selfed.org.uk/docs/units/2001/pdfs/binder.pdf>

¹⁰ W. Thorpe, *El Ferrol...*, s. 1009.

¹¹ *History of anarcho-syndicalism, unit 10 (Sweden)*, s. 7 i 8, dostępne pod adresem: <http://www.selfed.org.uk/docs/units/2001/pdfs/binder.pdf>

¹² Tamże, s. 9.

¹³ Tamże, s. 10.

Cel był więc jasny: wytworzenie odpowiedniej świadomości i dokonania transformacji psychologicznej, poczucia solidarności, wspólnoty, poświęcenia, indywidualnej godności, etc. tak, aby zastąpić kapitalistyczny system wartości nowym. Polityka ta została potwierdzona podczas Kongresu SAC w 1922 roku, na którym zaaprobowano plan edukacyjny mający przygotować do życia w nowym łaździe. Równoległe podjęto decyzję o rozpoczęciu wydawania nowego dziennika „Arbetaren”¹⁴.

SAC stale rosło w siłę, przeprowadzając w 1922 roku trwający ponad rok strajk 10 tysięcy leśników, zakończony pełnym sukcesem. W 1926 roku potężny strajk górników, organizowany przez SAC, doprowadził do dymisji rządu. Miało to również bezpośredni wpływ na postawę LO, które sukcesywnie odrzucało możliwość współpracy z SAC, lecz coraz więcej członków związków afiliowanych, rozentuzjasmowanych bojową postawą SAC i jego skutecznością, coraz głośniej mówiła o możliwości połączenia. W 1926 roku rozpoczęły się oficjalne rozmowy dotyczące połączenia obu central¹⁵.

Było ono jednak w praktyce niemożliwe, chociażby ze względu na zupełnie odmienne wyobrażenie dotyczącej tej unifikacji. LO chciało, aby SAC weszło w struktury konfederacji. SAC z kolei pragnęło powstania nowej organizacji, niezależnej od partii politycznych, opowiadającej się uspołecznieniem środków produkcji o strukturze zbliżonej do federalistycznego SAC¹⁶.

Wkrótce jednak wybuchł Wielki Kryzys, a wraz z nim kapitałiści przeszli do ofensywy przeciwko światu pracy, a wraz z rosnącym bezrobociem zmniejszać się zaczęła liczba członków SAC. Ponadto w 1928 roku doszło do rozłamu w SAC i wykształcenia się SAF (Syndikalistiska Arbetarefederationen), którego członkowie krytykowali SAC za rozrośniętą biurokrację i centralizm. Co prawda nowy związek nie stanowił ogromnej siły (w 1928 roku liczył około 1 tysiąca członków, w 1930 około 3 tysięcy), acz SAC zabiegała wiele lat o jedność i ponowne przyłączenie się tej mniejszości (co nastąpiło ostatecznie w 1937 roku)¹⁷.

W 1929 roku doszło ponownie do negocjacji w sprawie połączenia SAC i LO. Porozumienie po kilku miesiącach negocjacji zostało wstępnie podpisane, lecz nie przez pięcioosobowy skład negocjatorów SAC, acz przez trzech spośród z nich. Dwóch pozostałych odmówiło dokonania tego. Przez kolejnych kilka miesięcy trwała zażarta debata wewnątrz SAC, zaś LO i burżuazyjna prasa starała się przedstawić przeciwników porozumienia jako izolowanych ekstremistów. Ostatecznie jednak podczas konferencji SAC, 111 delegatów zagłosowało przeciwko połączeniu, zaś połączenia nie poparł żaden delegat. O ile jednak kapitałiści liczący na zniszczenie w ten sposób bojowego związku czuli się zawiedzeni, decyzja ta nie budziła większych kontrowersji. Dla większości członków SAC, LO była zwykłym reformistycznym związkiem, który występować miał nawet często w roli łamistrajka¹⁸.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Tamże, s. 13 i 14.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ Tamże.

¹⁸ Tamże.

SAC, pomimo swej aktywności, oddawał stopniowo pole reformistycznym centralom związkowym. Po chwili depresji wywołanej kryzysem gospodarczym, ponownie w latach 30-tych SAC zaczął zyskiwać członków. Niemniej lata 30-te odznaczały się triumfem reformistycznego LO, bowiem wówczas to wprowadzono szereg praw socjalnych (jak np. prawo dot. urlopów).

Anarcho-Biblioteka
Dobry pieróg to wywrotowy pieróg

Maciej Drabiński
Krótka historia przedwojennego SAC
23 kwietnia 2012

<https://drabina.wordpress.com/2012/04/23/krotka-historia-przedwojennego-sac/>

pl.anarchistlibraries.net